

SKOLEPLANER PÅ VILDSPOR

Modellen med børneskoler og overbygningsskoler er forældet, viser finske erfaringer. Finlands fornemme skoleresultater opnår de med en folkeskole, der længe har bevæget sig til fordel for et sammenhængende skoleforløb – en enhedsskole som vi kender den i Danmark, men som gerne skal udvides med gymnasiet. Strukturændringer i sparetider er en dårlig idé, for der følger altid uforudsete følgeudgifter med.

AF FRANS ØRSTED ANDERSEN, LEKTOR, PH. D. VED CENTER FOR
GRUNDSKOLEFORSKNING DPU OG EKSTERN FORSKER I UNIVERSE FONDEN

Overalt fremlægger kommunerne for tiden planer om diverse strukturelle ændringer i folkeskolen, herunder skolesammenlægninger til store børneskoler for 1.-6. klasse og ungeskoler eller overbygningsskoler for 7.-9. klasse. Baggrunden er alvorlig nok: kommunernes økonomi er dårlig, og der skal spares.

Spørgsmålet er dog, hvor meget skolelukninger og -sammenlægninger overhovedet vil forbedre den offentlige økonomi: mange steder hører vi nemlig også om forældregrupper, der står klar til at etablere friskoler i nedlukningstruede folkeskoler.

URO OG NYE UDGIFTER

Der er ingen økonomisk gevinst for det offentlige Danmark ved at flytte elever fra folkeskoler til friskoler. Samtidig kan de strukturelle ændringer føre til mange uforudsete udgifter med trafiksikring, bygningsændringer, efteruddannelse osv., således at besparelsen kan forsvinde i sidste ende. Omdanner man fx tre naboskoler, der alle har 1.-9. klasse, til dels en børneskole 1.-6. klasse og dels en ungeskole 7.-9. klasse, skal SFO'en nedlægges på to skoler og kraftigt udbygges på den tredje.

Samtidig skal der ændres i faglokaler, grupperum, materialesamlinger, osv. på de tilbageblevne skoler – alt sammen udgiftskrævende og måske en bombe under den forbedring af kommunens økonomi, der egentlig var hensigten.

Endelig følges omlæggingerne af uro, utryghed og usikkerhed hos elever, forældre og lærere.

Jeg vil her argumentere for, at det ikke er hensigtsmæssigt at lave store strukturelle ændringer i sparetider, for det kræver altid ekstra midler, hvis det skal gøres ordentligt.

Især forholder jeg mig kritisk til ideen om at splitte den sammenhængende danske enhedsfolkeskole 1.-9. klasse op i børneskoler og ungeskoler.

ØNSKER ENHEDSSKOLE

Min kritik bygger på min mangeårige forskning i det finske uddannelsessystem, der igennem årtier er blevet udnævnt til verdens bedste, således igen for nylig i en undersøgelse foretaget af Newsweek (30.08.10).

Pointen er, at disse fornemme resultater opnår finnerne med en folkeskole, der længe har bevæget sig væk fra den forældede, gamle opdeling i *lågstadieskoler* (1.-6. klasse) og *högstadieskoler* (7.-9. klasse), til fordel for et sammenhængende skoleforløb i 1.-9. klasse. Derfor undrer den danske trend mod opdeling i *børneskoler* og *ungeskoler* meget.

Da jeg for nylig omtalte de danske planer for kolleger på Helsinki Universitet, ville de dårligt tro mig. Hvorfor vil vi vende tilbage til noget, der er prøvet før – men som ikke duede, og

som tiden løb fra? spurgte de.

Danmark har nemlig, ligesom finnerne, haft modellen med *børneskoler* og *ungeskoler* før. Går vi 50-60 år og længere tilbage i tiden, var der ikke noget, der hed *enhedsskolen*, hvor børn fulgtes ad i samme klasse i ni år.

I stedet var det sådan, at man havde alskens opsplitninger af skolen. Til de små var der landsbyskoler og fødeskoler. I overbygningen havde man store centralskoler, hvor eleverne blev delt op i en række linjer, fx i A, B og C hold afhængig af ens 'profil' – der afspejlede forældrenes socioøkonomiske status i samfundet. På mellemtrin var der systemer med *betalingsmellem* og *fri mellem*.

Man kender fra større danske byer i perioden 1958-1975 til opdelingen i overbygningen i *realklasser* (de boglige), *T-klasser* (de tekniske) og *A-klasser* (de almene). Men det hele blev forladt, fordi tiden løb fra det, og med diverse skolelovgivninger, fx i 1975, 1993 og 2006, har man siden tilstræbt den *sammenhængende enhedsskole* fra 1.-9. klasse, som vi har nu (men måske ikke så længe mere?).

INGEN FORDEL AT DELE

Det er svært at få øje på det forskningsmæssige belæg for at etablere børne- og ungeskoler. Man har hørt argumentet om, at danske unge gerne vil gå i store *high schools* som i USA.

Det er imidlertid en dårlig idé at indføre *ungeskoler* efter amerikansk forbillede. Amerikansk folkeskole er delt i elementary school, middle school, junior high school og senior high school.

Men denne opdeling giver mange problemer.

Selvfølgelig kan man finde velfungerende skoler i USA, men der er desværre ofte langt imellem dem. Mange steder er det offentlige amerikanske skolevæsen i krise. De ressourcerstærke forældre sætter i stigende omfang deres børn i privatskoler – eller underviser dem selv.

Amerikansk high school-pædagogik med stor vægt på prøver, test og karakterer og læssevis af valgfag er næppe noget forbillede. Overalt i det store land kæmper skolemyndighederne med massive problemer med pjæk, mistroivsel, manglende motivation og drop out blandt eleverne, der ikke i samme omfang som deres danske kammerater har lyst til at gå videre i uddannelsessystemet.

DANSK MODEL OG GERNE MERE

Hvis vi yderligere vil forbedre unge danskeres motivation for skolegang og uddannelse, kunne man i stedet vende blikket mod Finland.

Kendetegnende for finsk uddannelse er, udover pladsen som verdensmester, at finnerne opnår mere for pengene, end vi gør. Det sker vel at mærke i et nordisk velfærdssamfund, der på alle måder – fra befolkningstal og -sammensætning til økonomi, arbejdsmarked, familieliv, forbrugsmønster, lovgivning med videre – er helt sammenligneligt med Danmark.

I Finland tilstræbes, at nye skoler er sammenhængende enhedsskoler med skoleforløb fra 1. til 9. klasse. Finsk skoleforskning peger på, at god kontakt med få lærere, der har klassen i mange timer i flere år, er en rigtig god idé.

Man søger at udvide dette princip til at omfatte ungdomsuddannelserne for de 16-19 årige.

Således gør man forsøg med at etablere sammenhængende skoleforløb i fælles bygninger hele vejen fra 1. klasse til 3.g.

Finske lærerstuderende skruer i stigende omfang deres læreruddannelse sammen sådan, at de kan undervise hele vejen op.

LÆREREN ER NØGLEPERSON

Ser vi på skoleforskningen, sådan som fx Dansk Clearinghouse, der er tilknyttet Center for Grundskoleforskning på Aarhus Universitet, har lagt det frem, kan man sige, at det netop er kvaliteten af selve undervisningen, der har afgørende betydning for elevernes udbytte.

Og kvaliteten af undervisningen er afhængig af det, man kalder *pædagogisk relationskompetence* (lærernes evne til at skabe et godt miljø), *klasseledelse* (lærernes evne til at lede, sætte sig igennem og skabe arbejdsro) og *didaktisk ekspertise* (lærerens evne til at planlægge undervisning og formidle det faglige stof).

Finsk forskning peger også på betydningen af den daglige evalueringskultur, hvor det er vigtigt at eleverne løbende får indblik i, hvordan de klarer sig fagligt og socialt, og hjælp til at forbedre deres præstationer.

Sammenholdt med de i indledningen nævnte forhold, er der derfor meget, der tyder på, at omfattende strukturelle ændringer i skolen er en dårlig idé i sparetider.

Ligegyldigt hvad man finder på, vil det gøre ondt på skolen at spare. Men hvorfor også gøre det dumt? ■

Artiklen har været bragt i Fyens Stiftstidende.

Artikel bragt i: **KK 2011 nr 05**

Forfatter: **Frans Ørsted Andersen**